
Sandi
BLAGONIĆ

Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU
u Rijeci, PJ Pula

“NE BUDIMO OVCE,
GLASAJMO ZA KOZU”:
AKTUALIZIRANA POVIJEST
I SIMBOLI U PROCESU
OBJEKTIVIRANJA
IDENTITETA

Svako kreiranje zajedništva što se zasniva na etnicitetu sadrži u sebi refleksiju na prošlo. Točnije, ono je usmjereno na proizvodnju kontinuiteta kojim zamišljena zajednica legitimira svoje mjesto u sadašnjosti. *Gemeinsamkeitsglauben*, vjerovanje o posjedovanju zajedničkih odlika, na čemu, kako je tvrdio Weber, počiva kohezija zajednice, ima po Giordanu jasno usmjerenje u prošlosti – zajedništvo je utoliko čvršće ukoliko je postojalo ranije, čime se osigurava osjećaj trajnosti i nepromjenjivosti zajednice (GIORDANO, 2001., 76.). Stoga je povijest, u povezanosti s *Gemeinsamkeitsglauben* zajednice u stanju stalnog preispitivanja i prilagođavanja zahtjevima sadašnjosti. Otuda je, iz njezinog po sadašnjost zajednice, utilitarnog učinka, Giordano naziva „aktualiziranom poviješću“, ujedno i “situacijskom poviješću“ (GIORDANO, 2001., 76.-77.). Između ostalog, intencija mobilizacije povijesti je u signaliziranju pripadnosti i identiteta, naglašavanju težnje za moći i vlašću, karakterizaciji socijalnih dispariteta, razobličenja nesnosnih prilika, te posredovanju simboličkih i metaforičkih priopćenja (GIORDANO, 2001., 99.).

Aktualiziranje je povijesti dvostruko – ono se realizira kao njezino dekonstruiranje uklanjanjem činjenica, simbola i društvenih vrijednosti koje se povezuje s „mračnim“ ili „degeneriranim“ razdobljem, odnosno kao njezino reverzibiliziranje -projeciranje u „stanje stvari kakvo je bilo nekad“. (GIORDANO, 2001., 88.).

Ove se dvije razine istog procesa jasno ogledaju u dominantnim diskursima devedesetih godina XX. stoljeća na području bivše Jugoslavije. Mitologizacija Franje Tuđmana u tom je smislu, izravno ili posredno, plastično egzemplarna. Franjo se Tuđman pojavljuje pred kraj etnonacionalno mračnog intersticija, metaforički opskrbljen svjetlom, da bi iz kaotičnog neprirodnog ambijenta, istovremeno kao borbeni vođa i nježni otac, Hrvate uveo u nacionalno autentični arkadijski ambijent kakav je izgu-

bljen od Zvonimirova vremena (ŽANIĆ, 1996.; BLAGONIĆ, 2003., 38.–54.)¹. S tim su mitologiziranim tematom, koji se strukturom naslanja na biblijski predložak o Zemaljskom raju - izgnanstvu iz raja – ponovnoj uspostavi raja na kraju vremena, ako hoće biti koherentne, dakle učinkovite, usklađene ostale činjenice, simboli i društvene vrijednosti u procesu proizvodnje nacionalnog identiteta. Elementi koji tvore nacionalnu (ili neku drugu) koheziju, na južnoslavenskim su prostorima (ali i šire) najčešće jednako strukturirani i moguće ih je prikazati shemom: A / gubitak-A / A , u gotovo beskrajnoj igri metafora i simbola, uopće sastavnica uvučenih u korpus izgradnje i potvrđivanja nacionalnog ili nekog drugog identiteta. Onkraj ove diskontinuitetne strukture koja najčešće proizlazi iz diskursa o epizodi patničke povijesti stoji, po mogućnosti što dugotrajniji - makar i izmišljeni - kontinuitet grupe koja se i u takvim okolnostima održala.

Iako su narativi o istarskoj povijesti u manjoj mjeri prisutni od priča o Hrvatskoj, što dijelom proizlazi iz moćnijeg i brojnijeg institucionalnog kapitala nositelja nacionalne od regionalne ideje, kao i iz krizne, (pred)ratne situacije u kojoj sučeljeni stoje narativi o nacionalnom, važno je uočiti njihovu prisutnost - jer i onda kada intenzivna eksploatacija prošlosti za vlast nije neophodna, prošlost se ne prepušta političkim protivnicima: vlast je usmjerena na očuvanje monopola na prizivanje, uređivanje i kontroliranje nacionalne prošlosti (usp. ČOLOVIĆ, 2000., 167.).²

Sljedeći tekst Ivana Paulette, jednog od osnivača IDS-a i njegovog prvog predsjednika, kasnije, 1997. godine supokretača inicijativnog projekta grupe građana pod nazivom „Zemlja Istra“, programski usmjerenog na federalni status Istre, oprimjeruje dosad rečeno:

“Osim rata vođenog nad istarskim nebom između mit-ske Minerve i Neptuna u vezi s otetim runom, svi su drugi prolijevali istarsku krv. Od sukoba Histra s Rimljanima, kada je hrabri Epulon potukao Rimljane, pa sve do da-

1 Na ovom su mjestu logično povezani neki od elemenata političke mitologije. U praksi, oni su fragmentarizirani.

Monopolizacija politike vremena tek je dio borbe za monopol koja se u politici odvija. Osim u području simbola, kako će naprijed biti razvidno, svojevrsna monopolizacija koja se zbiva kroz ovladavanje pojmovima s kojima se zatim vlada jedna je od strategija u politici koju u vrijeme kada je bio glavni tajnik njemačkog CDU-a, navodi Kurt Biedenkopf (Towson, 1993., 52.).

2 Istrijanstvo je jedan od pojmova iz palete pojmova koje IDS (najčešće) instalira u politički i, općenito, javni diskurs. Okupirajući i modelirajući pojmove Istrijan i istrijanstvo, proževši ih dominacijom i posjedovanjem na lokalnom političkom tržištu, IDS stiče dodatnu prednost u borbi za stranačko glasnogovorništvo identiteta.

nas. No, i tu se već vidjelo da Histri nisu zainteresirani za klanje. Protjeravši Rimljane, Epulon i društvo zasjeli su u osvojenom logoru i počeli bančevanje sve u šesnaest. Da, to ga je opijanje stajalo kraljevstva, no meni su tako siti, nažderani i opijeni draži nego da su trčali za Rimljanima i skidali im skalpove.

Istarski su mladići po tuđoj naredbi prolijevali krv kod Padove kada su Veneciju branili od Napoleona, kod Galicije, u boksterskom ratu, u Abesiniji, kod Staljingrada pa sve do Bosne, ali i mnogo, mnogo prije." (PAULETTA, 2000., 99.).

Izdvajanje ličnosti kojima se pripisuje herojski karakter i(li) patnička nevinina sudbina obilježje je etničkih, odnosno diskursa njegovih alotropa kojima se izgrađuje kohezija zajednice³. Otuda produciranje „hrabrog Epulona“ i, za klanje nezainteresiranih Histra, koji, unatoč mirosljubivosti, pobjeđuju Rimljane, u personifikaciju ukupne istarske povijesti. „Istarska povijest“ pretvorena je u jedno-dimenzionalnu povijest: „od sukoba Histra s Rimljanima (...) pa sve do danas“ ona je „prolijevanje istarske krvi“. Takav je model bio upadljivo prisutan tijekom devedesetih godina prošlog stoljeća na prostoru bivše Jugoslavije i da bi posjedovao mobilizacijsku funkcionalnost potrebno je samo uskladiti mu etno-nacionalni predznak s entitetom na koji se hoće odnositi.

Sintagmom „prolivena istarska krv“ uprizoruje se i potvrđuje nas-jedinstvo, te, istovremeno, odriče mogućnost prolivenosti neke druge, moguće „talijanske“, „hrvatske“, „benečanske“, „vlaške“, „seljačke“, ili jednostavno, krvi nekog pojedinca: ona je pretvorena u simbol zajedništva svih nas kojima kola istovrsna, istarska krv.

Izbor Histra, već i zbog imena, intencionalno je usmjeren na potvrđivanje istarske kohezije. Obratno, brojni unutar-istarski antagonizmi: subetnijski; dobjegličko - starosjedilački, pravoslavno - katolički, banderijski, etno-nacionalni (usp. BERTOŠA, 1983., 1989., 1995.;

3 Povijesni događaji, bitke ili povijesne ličnosti kao posebni toposi mogućeg emocionalnog okupljanja i kolektivne identifikacije zadobivaju vrijednost ovisno o potrebama elita u određenom povijesnom trenutku. Kada elite posegnu za bitkama ili ličnostima kao metaforičnim ideološkim predšasnicima, oni ih, naglašavajući jedan njihov aspekt, konvertirajući sadašnje vrijednosne kategorije u prošlost, bitno modificiraju. Tako se i u povijesnoj znanosti borba Kraljevaca protiv Benečana za vrijeme uskočkog rata interpretirala kao zrcaljenje „etničke svijesti“ suprotstavljene venecijanskim posezanjima (BERTOŠA 1995., 406., 407.). Iz tih su razloga tijekom XX. stoljeća primjerice Josip Juraj Strossmayer ili Josip Jelačić zadobijali ili gubili na društvenoj popularnosti promicanj od dijela društvenih elita.

BLAGONIĆ, 1999.), kao moguća silnica unutar-istarske divergencije ostaju ignorirani ili se prikazuju kao rezultat vanjskih, ne-istarskih čimbenika (usp. PAULETTA, 1999., 92.).

„Zahtjevima sadašnjosti“, na koje u procesu „aktualiziranja povijesti“ ukazuje Giordano, odgovara i tekst Programске deklaracije Istarskog demokratskog sabora iz 1991. godine kojim se stvara povijesni kontinuitet - ovdje ne izravno grupe - već „regionalne samobitnosti“:

„Istra više od dvije tisuće godina ima izraženu i priznatu regionalnu samobitnost, potvrđenu slijedom sveukupnog povijesnog zbivanja u različitim regionalnim oblicima; u Istri kao rimskoj Regiji, Istri kao zasebnoj markgrofiji, u Istarskom departmanu, Pokrajini Istri, Istarskom okrugu, Autonomnoj pokrajini Istri, Kotaru, Zajednici općina.“

Na ovo se „regionalno“ prikazivanje povijesti nadovezuje navođenje IDS-a kao nositelja takve tradicije u sadašnjosti:

„IDS je regionalna stranka koja djeluje na prostoru Istre i istarskih otoka, državno-teritorijalno razdijeljena između republika Hrvatske, Slovenije i Italije, ali povijesnim, kulturnim, zemljopisnim, etničkim, gospodarskim i ekološkim određenjima objedinjena u trojedno jedinstvo toga prostora.“

Zajedno s proizvodnjom diskursa o povijesti kojima su se na prostoru bivše Jugoslavije redefinirali kolektivni identiteti u devedesetim je godinama prošlog stoljeća, moguće pratiti uvođenje niza simbola i(li) resemantizaciju postojećih (koji takvi i jesu, na izvjestan način, novi) što je povezano s njihovom snažnom potencijom za zadobivanje i zadržavanje vlasti onih koji ih stvaraju i poistovjećuju se s njima (usp. KERTZER, 2002., 330.), kao i personificiranjem zajednice putem simbola, stvaranjem njezine homogenosti, te stvaranjem veze sa, kako Hobsbawm u uvodu knjige „The Invention of Tradition“ piše, „odgovarajućom povijesnom prošlošću“ (HOBSBAWN i RAN-GER, 1983., 1.).

Tako centar i periferija, Zagreb i Istra - opskrbljeni, u nejednakoj mjeri, ali ipak, znatnom formalnom organizacijom, ulaze u proizvodnju simbola koja je poglavito usmjerena na osiguravanje nacionalnog, odnosno regionalnog zajedništva.⁴

Lik koze u grbu putem kojeg se od devedesetih godina

⁴ Na ovom se mjestu dotičemo pitanja *top* i *down* utjecaja na uspostavu simbola i formiranja homogenosti grupe. Prateći fenomen uspostave rituala i simbola, zabranjenih i zaboravljenih tradicija u hrvatskom društvu devedesetih godina prošlog stoljeća, Dunja Rihtman Auguštin smatra kako se njihovo oživljavanje dogodilo „ne jedino kao smišljena

XX. stoljeća, s različitim učinkom, istovremeno proizvodi kroatiziranje i istrijaniziranje Istre, u socijalističkom se razdoblju ne rabi kao istarski grb.⁵ Krajem 1990. godine, 21. prosinca proglašen je „Zakon o grbu, zastavi i himni Republike Hrvatske te zastavi i lenti predsjednika Republike Hrvatske“ koji, među ostalim, donosi:

„Grb Republike Hrvatske je povijesni hrvatski grb u obliku štita dvostruko podijeljen vodoravno i okomito u dvadeset i pet crvenih i bijelih (srebrnih) polja, tako da je prvo polje u gornjem lijevom kutu štita crvene boje. Iznad štita se nalazi kruna sa pet šiljaka koja se u blagom luku spaja sa lijevim i desnim gornjim dijelom štita.

U krunu je smješteno pet manjih štitova s povijesnim hrvatskim grbovima koji su poredani od lijeve na desnu stranu štita u ovom redu: najstariji poznati grb Hrvatske, grbovi Dubrovačke republike, Dalmacije, Istre, Slavonije.

(...) Istarski grb sadrži u štitu na modrom polju žutu (zlatnu) kozu okrenutu u lijevo s crvenim papcima i rogovima.“⁶

---

politička akcija i manipulacija nego i kao više ili manje spontani odgovor na zahtjeve i nedaće tih slojeva i tih pojedinaca koji su, uostalom, tvorili onaj dio biračkoga tijela što je pobijedio na izborima 1990.“ (RIHTMAN-AUGUŠTIN 2000., 30.). Ovim se tekstom ne namjerava dublje istražiti taj, za područje Istre, inspirativni problem, već ga tek naznačiti.

- 5 Ovdje nije riječ o tome da su socijalističke vlasti fabricirale simbolički sustav koji je funkcionirao kao segment konstruirane povijesti koja je u najvećoj mjeri referirala na razdoblje Narodnooslobodilačke borbe, pa koza u tom smislu nije imala nikakvu vrijednost. Socijalistički se režim u procesu zaboravljanja ili recikliranja prošlosti koristilo i povijesnim ličnostima predsocijalističkog razdoblja koje se nerijetko interpretiraju u socijalističkom ili komunističkom ključu postajući nekom vrstom komunističkih predšasnika, kao i događajima koji se počesto sagledavaju iz vizure klasnih odnosa i anticipacije komunističke svijesti njihovih aktera. Pored toga, socijalističko razdoblje nije u potpunosti razvrgnulo etno-nacionalnu komponentu. Slično je i sa simbolima. Osnovu republičkog hrvatskog grba u razdoblju socijalizma činilo je crveno-bijelo šahovsko polje koje se kao grb koristilo i u razdoblju NDH (doduše s međusobno različitim bojama prvog polja). Ranije, „šahovnica“ je, uz srpski i slovenski grb, i dio grba SHS. Grb SR Hrvatske sovjetskim je heraldičkim modelom – crvenom petokrakom zvijezdom i klasjem (uz nakovanj i jadranski krajolik) – ideološki resemantiziran kao što, u istom razdoblju, pjevanje „Lijepe naše“ bez državne himne „Hej, Slaveni“ proizvodi posve različita značenja nego kada se pjevaju jedna nakon druge (RIHTMAN-AUGUŠTIN, 2000., 21.). Uz promjenu značenja, zadržavanje šahovnice moguće je sagledati kroz usmjerenost na proizvodnju povijesnog kontinuiteta.

O istarskom grbu s likom koze prvi sam put čuo kao srednjoškolac krajem osamdesetih godina. Tada mi je riječki likovni umjetnik Eugen Vodopivec Borkovsky, koji se, među ostalim, zanimao i za heraldiku, pa u gipsu izradio povijesne grbove, poklonio upravo odljev istarskog grba. Do kraja 1990. godine nisam naišao na nikog kome je podatak o izgledu grba Istre bio poznat.

- 6 Ukaz o proglašenju Zakona o grbu, zastavi i himni Republike Hrvatske

Grb s likom koze ovdje je, kao i ostali grbovi u kruni grba Republike Hrvatske predstavljen kao „povijesni hrvatski grb“. Ta, u najmanju ruku problematična tvrdnja o grbu Istre s likom koze kao „povijesnom hrvatskom grbu“ dodatni je argument njezine kroatičnosti, provedene resemantizacijom lika koze putem povezivanja sa „šahovnicom“⁷.

Upravo će manjak „hrvatskosti“ istarskog grba, preciznije: konotacije koje je ovaj od XIX. stoljeća i u prvim desetljećima XX. stoljeća imao,⁸ poslužiti kao argument tezi povjesničara Petra Strčića iznesenoj u intervjuu Večernjem listu 1996. godine kako je uvrštenje istarskog grba s likom koze u hrvatski državni grb nečija lukava podvala:⁹

„Šahovnica kao osnovica državnog grba nije i ne može biti sporna. To se, međutim, ne može kazati za sve elemente toga grba. Dubrovački grb, koji je stavljen u krunu, zapravo je falsificirana verzija, ali glavni je problem ipak u grbu s likom koze, koji bi trebao biti simbol Istre. Taj je lik, naime, u istarskim razmjerima došao u upotrebu tek u XIX. stoljeću, a zdušno ga je forsirao tanak talijansko-talijanaški sloj, od kojeg su to preuzeli iredentisti i fašisti. Tu istu kozu istarski su Hrvati smatrali izrazitim simbolom romanstva i talijanizacije. Možete li zamisliti što bi danas na kozu u hrvatskom grbu rekli istarski preporoditelji biskup Dobrila, Spinčić ili Laginja? Zacijelo da je netko lukavo podvalio hrvatskim državotvorcima.“¹⁰

te zastavi i lenti predsjednika Republike Hrvatske, http://www.vlada.hr/Download/2002/11/19/Zakon_o_grbu_zastavi_i_himni_RH_te_zastavi_i_lenti_predsjednika_RH_NN_55-90.htm, 07. 12. 2005.

7 Sjetiti se kriterija po kojima bi istarski grb bio povijesni hrvatski grb, osim što se odnosio na područje na kojem je živjelo i hrvatsko stanovništvo, nije lako. Na sličan način on može biti i nečiji drugi „povijesni grb“. Analogiju s ovom proizvodnjom značenja unekoliko predstavlja i *Stemmatographia*, grbovna knjiga u koju je Pavao Ritter Vitezović 1701. godine, uvrstio grbove zemalja koje je smatrao „ilirskim“ ili hrvatskim, pa pored grbova Poljske, Češke ili primjerice Moskovije (držeci sve Slavene Hrvatima ili „Ilirima“) i grb Istre s kozom (usp. BANAC, 1991., 31; VONDRAČEK-MESAR, 1998./1999., 18).

8 Lik koze pojavljuje se u amblemu Istarskog narodnog bloka, koalicije talijanskih stranaka koja pobjeđuje na prvim parlamentarnim izborima 1921, te općinskim izborima 1922. godine. Hrvatsko-slovenska narodna stranka, odnosno, od 1921. godine, Jugoslavenska narodna stranka, na istim izborima druga, u svojem je amblemu imala list lipe. U Sv. Petru u šumi pred izbore za Carevinsko vijeće 1907. godine kada se biralo između talijanskih i hrvatskih zastupnika, prema usmenom kazivanju Josipa Bratulića, na tada najčešće postavljano pitanje: „Za kega ćeš votat? Češ za kozu?“ karakterističan je odgovor glasio: „To je tajna! Za kakovu vražju kozu?“ (VONDRAČEK-MESAR, 1998./1999., 20.).

9 Ova je teza dodatno istaknuta i naslovom intervjua - „Istarska koza kao trojanski konj“.

10 KRUŠELJ, Ž. (1996.), „Istarska koza kao trojanski konj“, intervju s Petrom

No, s druge strane, izostavljanje - kako ga je tekstopisac „Zakona o grbu, zastavi i himni Republike Hrvatske te zastavi i lenti predsjednika Republike Hrvatske“ nazvao - povijesnog hrvatskog grba Istre iz krune hrvatskog državnog grba proizvelo bi po vladajuću ideologiju gora, neželjena značenja. Dok je ulaskom u krunu hrvatskog grba, kako je spomenuto, grb s kozom semantiziran u hrvatskom ključu, njegov bi izostanak motiviran ranijim značenjima koja su, na razini svakodnevice, bila gotovo posve zaboravljena, proizveo stanovitu upitnost legitimiteta hrvatske državnosti u Istri. Upravo je diskontinuitet pojavljivanja lika koze koji je rezultirao njezinom sadržajnom ispražnjenosti, otvorio put nametanju i nadziranju značenja u posljednjem desetljeću XX. stoljeća.

Kako, pišući o političkim simbolima u javnome životu nekadašnjeg DDR-a, primjećuje Maoz Azaryahu, pluralistička društva, pored simbola koji artikuliraju društveni konsenzus o zajedničkim temeljnim vrijednostima, razvijaju i simbole koji odgovaraju tek nekim njihovim segmentima. Tako se nedržavnim nositeljima simbola kao što su ploče s imenima ulica izražava ideologija gradskog ili komunalnog vodećeg sloja (RIHTMAN-AUGUŠTIN, 1991., 39.). Dijelom, u odnosu na nacionalnu ideologiju što je od početka devedesetih godina XX. stoljeća u najvećoj mjeri kreira Hrvatska demokratska zajednica, partikularne će interese ponajprije usmjerene na teritorijalni aspekt promovirati Istarski demokratski sabor. Stoga je, istovremeno s kroatizacijom Istre, između ostalog i putem simbola, odnosno značenja koja se njihovom uporabom proizvode moguće pratiti proces njezine istrijanizacije čiji je, na institucionalnoj razini, glavni nositelj regionalistički Istarski demokratski sabor (IDS). Proces proizlazi iz činjenice da su kolektivni identiteti značajna sredstva mobilizacije i uspješnosti na političkom tržištu. Profitiranje od glasnogovornništva neke mobilizirane grupe, odnosno njezina identiteta korelira s važnošću koje taj identitet po njegove nositelje posjeduje. Otuda je logično da se suvremeni regionalistički, kako tvrdi D. W. Urwin, pokreti redovito pozivaju na neki oblik etničkog identiteta (BANOVAC, 1998., 125.) pri čemu je očigledna prednost stranaka koje tendiraju na glasnogovornništvo grupe koja već ima formiran regionalni, etno-regionalni, etnički – odnosno: nekakav oblik kolektivne pripadnosti.

Zadobivanje pozicije glasnogovornništva istrijanstva na kojem počiva priličan mobilizatorski resurs IDS-a¹¹ (slič-

Strčićem. *Večernji list*, 18. 02., 11654., 22.

11 Već sama definicija regionalizma kao ideologije i pokreta „koji se

no kao što na pretenziji za portparolstvom hrvatstva HDZ mobilizira znatan dio biračkog tijela) ova će regionalistička stranka ostvarivati i na razini uporabe neverbalnih simbola. Koristeći grb, odnosno vrlo često stilizirani lik koze u svojim političkim i propagandnim nastupima, IDS je znatno pridonio identifikaciji sebe kao stranke s kozom kao simbolom Istre, pa onda i samom Istrom.

Likovi triju koza pojavljuju se u amblemu IDS-a¹². Pored toga, lik zlatne/žute koze s crvenim papcima i rogovima od 01. srpnja 2002. godine središnji je motiv grba i zastave županije.¹³

To se na internetskim se županijskim stranicama obrazlaže ovako:

„Kozu, odnosno jarac zabilježen je kao simbol Istre još u starorimsko doba. Tradicionalni grb Istre kao habsburške markgrofovije je – u plavom, na zelenom trobrijegu, zlatna koza s crvenim rogovima i papcima.“¹⁴

---

poziva na subnacionalne identitete, a zastupa preraspodjelu državne moći na razini regija (antentralizam)“ (BANOVAC, 1998., 92.) ukazuje na suštinsku važnost koju kolektivni identiteti za regionalističke stranke posjeduju.

U programskoj deklaraciji IDS-a iz 1991. jedno je poglavlje posvećeno istrijanstvu definirajući ga kao regionalnu i etničku pripadnost:

„Istrijanstvo je svijest o pripadnosti slavenskog i latinskog stanovništva Istre zajedničkoj višekulturnoj realnosti Istre.

Istrijanstvo predstavlja specifičnu svijest regionalne pripadnosti koja se odnosi na procese identifikacije istarskog čovjeka sa zajedničkom teritorijalnom i povijesnom sudbinom.

Istrijanstvo izražava kompleksno kulturno nasljedstvo istarske regije i njezinih kulturnih realnosti, koje se odnose na istarsko-slavensku i istarsko-venecijansku kulturu. Odnosi se na kulturno nasljedstvo istarskog prostora koje se temelji na složenosti lokalnih kultura, pretežno dijalektalnih, a koje se nalaze na geo-političkim marginama pojedinih nacionalnih prostora.

Istrijanstvo kao svijest o pripadnosti karakterizira slavensko i latinsko stanovništvo Istre, a na nivou višetetničke autohtonosti izražava cjelovitost Istre kao geografsku i višetetničku Regiju, jedinstvenu i nedjeljivu. Istrijani se identificiraju manifestirajući hrvatsku, slovensku i talijansku nacionalnu pripadnost i istrijansku etničku pripadnost“.

Koncept istrijanstva uvršten je i u Statut Istarske županije: „Istarska županija njeguje istrijanstvo kao tradicionalni izraz regionalne pripadnosti istarskog plurietnosa.“ (Statut Istarske županije, <http://www.istra-istria.hr/index.php?id=121>; 31. 08. 2004.)

12 „IDS ima znak koji se sastoji od bijele kružnice na zelenoj podlozi; u kružnicu su pravilno raspoređene u kuteve zamišljenog ucrtanog jednakostraničnog trokuta i bijelom bojom profilno ucrtani likovi triju koze, okrenute ka lijevoj strani znaka. Na obodu kružnice ispisan je puni trojezični naziv IDS-a“ (Statut Istarskog demokratskog sabora, <http://www.ids-ddi.com/cro/default.asp?id=4&subid=dokstatut>; 31. 08. 2004.).

13 Predložak likovnog rješenja preuzet je iz knjige K. Linda „Stadte-Wapen von Österreich“, tiskane u Beču 1885. godine (<http://www.istra-istria.hr/index.php?id=120>; 31. 08. 2004.).

14 (<http://www.istra-istria.hr/index.php?id=120>; 31. 08. 2004.).

Iako se podatak o antičkom podrijetlu koze kao simbolu Istre temelji na tvrdnjama koje je Kandler sredinom XX. st. neuvjerljivo dokazivao, a koje je kasnije nekritički preuzeo Grakalić (VONDRAČEK-MESAR, 1998./1999., 11., 12.) isticanje antičke starosti istarskog simbola u funkciji je uspostavljanja veze s prošlošću, s produciranjem osjećaja dugog trajanja koji grb, nanovo stavljen u optičaj, treba osigurati.

Jedan od predizbornih slogana IDS-a „Ne budimo ovce, glasajmo za kozu“ ne troši se isključivo u zavođenju svojom duhovitošću. Na dubljoj razini, on je usmjeren na proizvodnju polisemije gdje glasanje za „koku“ jest glasanje za IDS, odnosno za Istru.

Kometirajući odnos s IDS-om, obzirom na IDS-ovo istupanje iz vlade u lipnju 2001. predsjednik vlade Ivica Račan na pitanje je li možda loš pastir¹⁵ nastavlajući metaforički diskurs pitanja izjavljuje: „Nisam strogi pastir, a kamoli čuvar, a možda je i koza malo nestašna.“¹⁶ Na istoj metaforičkoj potki predsjednik IDS-a Ivan Jakovčić komentirajući ovaj događaj izjavljuje: „Istarska koza uvijek će biti nestašna.“¹⁷

Prednost IDS-a u takvom diskursu proizlazi iz višestrukosti značenja koju koza u političkom diskursu ima: ona simbolizira IDS, ali i Istru i Istrijane. Tako se izjava Ivana Jakovčića može shvatiti višestruko: „IDS će biti nestašan“, „Istra, odnosno Istrijani će biti nestašni“ ili, na primjer: „IDS će biti nestašan, a s njim i Istrijani“. Ovako fluidno postavljena granica između IDS-a, Istre i Istrijana koja ih značenski sljubljuje omogućava IDS-u da se svakodnevnim političkim diskursom nanovo potvrđuje kao ekskluzivni predstavnik „istrijanstva“.

Već uspostavljeno dominantno značenje koze kao IDS-a koristi - istovremeno potvrđujući ga - i novinarka Glasa Istre u članku pod naslovom „Nakon hladnog tuša u Bujama, IDS-u u Puli zasjalo sunce“. Pišući o rezultati izboru za Zastupnički dom Sabora, novinarka ideesovce naziva „kozarima“.¹⁸

U knjizi „Politika i politikanstvo u Istri“ aluzijom na poslovicu „Ako laže koza, ne laže rog“ koristi se visoko pozicionirani HDZ-ov član Vladimir Šeks dovodeći u pitanje vjerodostojnost IDS-a: „Treba li ponašanje koze

15 Prema: „Dnevne novosti Hrvatskog radija“, 21. lipnja 2001. u 15:00 sati.

16 Prema: *Feral Tribune* (2001.), rubrika: Greatest shits, 30. 06., 824., 52.

17 *Globus*, (2001.), rubrika: Terminator, 29. 06., 551., 17.

18 BENIĆ, S. (2000.), Nakon hladnog tuša u Bujama, IDS-u u Puli zasjalo sunce, *Glas Istre*, 05. i 06. 01., 3., 5.

protumačiti tako da se posebna pozornost obrati na rog?" (ŠEKS, 1999., 14.), da bi, nešto dalje, govoreći o IDS-ovom zalaganju za dvojezičnost, ne propustio spomenuti IDS-ovo prisvajanje koze: "onda dolazimo i do nekakve mjere za stvarnu tvrdoću onoga kozjega roga što ga vrhuška jedne od istarskih političkih snaga ekskluzivno svojata." (ŠEKS, 1999., 16.).

Jaki regionalni identitet koji se pokazao važnim elementom uspjeha na političkom tržištu u Istri tijekom devedesetih godina prošlog stoljeća i dalje, usmjerio je diskurs stranaka koje su, za razliku od IDS-a, konkurirale na nacionalnom političkom tržištu, na isticanje senzibilnosti prema „istrijanstvu“ i Istri kao preduvjetu kokurentnosti u političkoj utakmici na području Istre.

Tako se sljedeća tvrdnja Nevia Šetića, visokopozicioniranog člana HDZ-a, može vidjeti upravo kao borba za zaposjedanje pojma „istrijanstva“:

„Imam osjećaj da je Hrvatska demokratska zajednica postala *istrijanski* stranka od IDS-a, prije svega zato jer želi temeljito iskoristiti one vrednote koje je hrvatski čovjek tamo stvorio i sačuvao, jer želi integralno razvijati prostor Istarske županije.“¹⁹

Priznajući u jednom drugom intervjuu grešku državne politike prema Istri, Šetić se bori za nametanje dominantnog značenja „istrijanstva“ kao „tradicionalnog hrvatskog osjećaja u Istri“:

„...najveću su grešku učinili oni koji su istarskim Hrvatima ponudili hrvatstvo koje oni nisu osjećali. To je mahom dolazilo od onih ljudi koji nisu odavde, koji nisu razumijeli procese na ovom prostoru. Nasuprot tome, mi smo htjeli afirmirati istarsko hrvatstvo kao ekvivalent svakom drugom hrvatstvu, kao nešto jednakopravno. Htjeli smo nametnuti naše istrijanstvo kao tradicionalni hrvatski osjećaj u Istri, naše hrvatstvo onako kako mi živimo. Stoga je jedna naša velika politička uloga bila prikazati kakvo je to istarsko hrvatstvo. Kakvi smo to mi.“²⁰

Dok je ovdje istrijanstvo identificirano s hrvatstvom, istrijanstvu IDS-a Šetić pripisuje anti-hrvatske osobine:

„Građanima Istre je postalo jasno kako su zarobljenci politike koju vode elite IDS-a, koja se, putem istrijanstva pokušavala suprotstaviti procesu stvaranja moderne hrvatske nacije i države...“ (ŠETIĆ, 2003., 19.).

19 LATINOVIC, A. (1996.), „Na djelu je sukob Jakovčića i Delbianca“, intervju s Neviom Šetićem, *Vjesnik*, 03. 02., 17353., 6.

20 ČAKUĆ, N. (1997.), „Iz Istre odlazi upravo onoliko novaca koliko iz svake druge županije, ali se vraća kudikamo više!“, intervju s Neviom Šetićem, *Istarski glas*, 04. 04., 19., 2-4.

„Gledajući danas kroz dnevno politička događanja istrijanstvo ne može ga se drukčije doživjeti nego kao supstitucija za hrvatstvo“²¹ (ŠETIĆ, 2003., 63.).

Ovdje se radi o jednoj od ponuđenih perspektiva u borbi za kategorizaciju²² IDS-ova koncepta „istrijanstva“. Nasuprot ovakvom pokušaju kategorizacije stoji interpretacija IDS-a u kojoj se istrijanstvo najčešće vezuje s pojmovima poput multikulturalizma, tolerancije, *convivenze*, europejstva.

Ovu je borbu klasificiranja i prerade istrijanstva moguće iščitati i na razini neverbalnih simbola. Mirenje s dominantnim značenjem simbola koze proizvelo je zaposjedanje drugog simbola koji se već na razini svakodnevice prepoznaje kao istarski: u javnu, napose političku sferu uvodi se lik boškarina.²³

Nastupajući u listopadu 1999. godine, uz predsjednika IDS-a Ivana Jakovčića u talk-showu pulske „TV Nove“ predsjednik Hrvatske stranke prava Anto Đapić iskoristio je odjeću za implicitnu političku poruku: uz crnu košulju

21 Iako su neka dosadašnja istraživanja regionalnog identiteta u Istri suglasna u tvrdnjama o komplementarnosti istrijanstva i hrvatstva (BANOVAC, 1998., 126; KALAPOŠ, 2002., 141.), držim kako je, posebno na samom početku devedesetih, istrijanstvo, barem za dio regionalno opredijeljenih, kolidirajuće s hrvatstvom (što Banovac, uostalom, i ne poriče kada kaže da se „većina“ regionalno opredijeljenih 1991. „osjeća pripadnicima hrvatskog, talijanskog ili nekog drugog naroda“ (BANOVAC, 1998., 126.), odnosno njegovom dominantnom paradigmatom čiji je glavni proizvođač HDZ. Pored toga, istrijanstvo je implicitno iskazani stranački i ideološki stav - u izvjesnom smislu: „ne-hadezeovski“ identitet. Smatram da bi u budućim istraživanjima koja će se baviti odnosom istrijanstva i hrvatstva u tom razdoblju bilo korisno izvršiti pojmovnu distinkciju između politički prerađene paradigme hrvatstva i „neprerađenog“ hrvatstva. Tada tvrdnje o komplementarnosti istrijanstva i hrvatstva, koje se dijelom potvrđuju i smanjenim brojem regionalno opredijeljenih na posljednjem popisu stanovništva 2001. godine ne bi nužno pobijale moju gornju tezu.

Možda izvjesni, doduše blago naznačeni odmak istrijanstva od hrvatstva reflektira i sljedeća zgodica. Početkom devedesetih godina jedan mi je visokopozicionirani član IDS-a pokazao način na koji se „pozdravljaju Istrijani“. Ispruživši kažiprst i srednji prst u znak *victory*, što je tada, nasuprot srpskog pozdrava s uzdignuta tri prsta, bio neformalni pozdrav korišten za isticanje hrvatskog identiteta, prste je savio u zglobovima imitirajući kozje rogove stvarajući u tom navlastitom gestovnom parafraziranju određenu distinkciju na relaciji Istrijani – Hrvati.

22 Kategorizacijom određenog problema (ovdje prirode „IDS-ovog“ istrijanstva) javnosti se nameće perspektiva gledanja na određeni problem. Kategorizacija je, prema Bennetu, uz usporedbu i metaforu, mit i političku dramaturgiju načelo odvijanja političkog simbolizma (BENNETT, 1984., 257.).

23 Boškarin je u Istri uobičajeni naziv za autohtono istarsko govedo (bos taurus).

koju su pravaši koristili za iskazivanje njihova simpatiziranja ustaškog pokreta, odjenuo je kravatu na boškarine. Uredniku je regionalno utjecajnog dnevnog lista „Glas Istre“ upravo ovaj detalj poslužio u kreiranju naslova članka koji je o emisiji informirao: „Đapić boškarinom na kozu“. Naslov je dodatno pojašnjen u podnaslovu:

“Vi možete dolaziti u Istru u crnim košuljama jer ćemo vas tako lakše prepoznati, poručio je Jakovčić Đapiću, koji je uobičajeno crnu odoru upotpunio kravatom na boškarine. Na koncu su se složili da IDS i HSP ništa ne povezuje, a da im je slično tek to što su obojica najmlađi predsjednici parlamentarnih stranaka.”²⁴

Takvo političko simboličko dihotomiziranje producirano je već ranije. U jednom promidžbenom animiranom spotu HDZ-a korištenog za jedne od predizbornih kampanja u prvoj polovici 90-tih, kada se koza već čita kao IDS, lik boškarina metaforički je iskorišten da bi prikazao loš položaj Istre i Istrana u razdoblju do devedesetih godina XX. stoljeća čiji, kroz povijest ugnjetavani položaj, stubkom mijenja dolazak HDZ-a: boškarin od tegleće životinje postaje, u uspravnoj pozi, vučeno biće.

Godine 1997. tijekom jedne od predizbornih kampanja, u središnjoj su Istri (uz promentice i na više zgrada u Pazinu) osvanuli grafiti poglavito usmjereni protiv politike Istarskog demokratskog sabora. Poigravajući se aluzijom na IDS-ov slogan „Ne budimo ovce, glasajmo za kozu“, jedan od grafita poručivao je: „GLASUJMO ZA ČOVJKA A NE ZA KOZU“. Paradoksalno, taj je antibestijski stav redovito bio popraćen stiliziranim crtežom boškarina - koji je ljude neodoljivo podsjećao na logotip košarkaškog kluba „Chicago Bulls“ uz kojeg je, gdjekad, kao dodatna potvrda stajalo „ISTARSKI BOŠKARIN“.²⁵

Grafite karakterizira protivljenje transregionalizmu (“DOLI TRANSREGIONALISTI”);

dvojezičnosti u Istri (“DOLI SA ZAGOVARAČIMA DVOJEZIČNOSTI U ISTRI”);

24 ANGELESKI, Z. (1999.), “Đapić boškarinom na kozu”, *Glas Istre*, 18. 09., 251., 13. Iskazivanje političkih i ideoloških identiteta putem odijevanja koje se u Hrvatskoj najčešće vrši isticanjem crne boje, ponajprije košulja, u Bugarskoj se u prvoj polovici devedesetih godina XX. stoljeća događalo naglašavanjem plave boje SDS-a, ili crvene BSP-a. Jaka politizacija i bipolarni model čak su i utjecali na recepciju odjeće kao „se-desarske“, kada je prevladavala plava, ili „beseparske“ kada je na odjeći dominirala crvena boja (IVANOVA, 2000., 79.). Neki od čelnika IDS-a svoj stranački i „istrijski“ identitet ponekad iskazuju i isticanjem značke s kozom u zlatnoj boji na reveru odijela.

25 Osim u izboru simbola ovdje se, ne slučajno, opozicioniranje događa i na jezičnoj razini. Autor grafita koristi glagol „glasovati“ kojeg se u

Sandi Blagonić
**“Ne budimo ovce,
glasajmo za kozu”:
aktualizirana povijest
i simboli u procesu
objektiviranja identiteta**

politici Istarskog demokratskog sabora (“GLASUJMO ZA ČOVIKA A NE ZA KOZU”); izdajstvu (“DOLI SA IZDAJICAMA RODA SVOGA ČAKAVSKOGA”); kulturnoj asimilaciji (“NIMA EUROPA TIH ŠOLDI ZA KOJE BISMO MI ZAPUSTILI NAŠE OBIČAJE, KULTURU I JEZIK ČAKAVSKI”; “ZA, EUROPU ZAJEDNICU RAVNOPRAVNIH ETNITETA – DA. ALI ZA UTAPANJE I NESTAJANJE U DRUGIM NACIJAMA – NIKAD”).

S druge strane, grafitima se afirmiraju “istarski narodnjaci” i “samostalnost” (“SAČUVAJMO SAMOSTALNOST ZA KOJU SU SE BORILI NAŠI NARODNJACI J. DOBRILA, M. LAGINJA, V. GORTAN, J. RAKOVAC, B. MILANOVIĆ”); Grafitima se Istra definira kao “ZEMJA RODA BEZEČANSKO-ČAKAVSKOG”; „ISTRA JE BEZAČKA ZEMJA“. Ovdje uspostavljen dihotomizirani model izgleda ovako:

NE-BEZAČKO	“BEZEČANSKO”, BEZAČKO
TRANSREGIONALIZAM	ANTI-TRANSREGIONALIZAM
DVOJEZIČNOST	JEDNOJEZIČNOST
TALIJANAŠTVO/ TALIJANOFILSTVO	ANTI-TALIJANAŠTVO/ ANTI-TALIJANOFILSTVO
IZDAJNICI “RODA ČAKAVSKOG”	“ROD ČAKAVSKI”
NE-ČAKAVSKO	ČAKAVSKO
IDS	PROTIVLJENJE IDS-u
ASIMILACIJA	PROTIVLJENJE ASIMILACIJI
GUBLJENJE SAMOSTALNOSTI	OČUVANJE SAMOSTALNOSTI
PROTUNARODNJAŠTVO	TEKOVINE “NARODNJAŠTVA”
EUROPA – EKONOMSKA MOĆ	OBIČAJI; KULTURA; JEZIK
KOZA	BOŠKARIN

Pored boškarina, koji, kao i u ranijim primjerima simbolizira istarsko hrvatstvo, iskazivanje istarskog identiteta dodatno je osnaženo harmoniziranjem hrvatstva (tek po-

---

javnu komunikaciju uvodi početkom devedesetih, dok se u IDS-ovu sloganu rabi, do devedesetih uobičajeniji, glagol „glasati“. Riječ je o korištenju simboličke dimenzije jezika kojom se, posebno intenzivno tijekom devedesetih godina prošlog stoljeća, nerijetko otkriva ideološka pozicija. Između ostalog, na relaciji periferija - centar simbolička je dimenzija do izražaja dolazila pri već spomenutom korištenju naziva „Istrijan“ i „Istranin“ ili u promjeni naziva otočja Brioni u Brijuni kada su, početkom devedesetih, članovi IDS-a, baš kao i veliki dio stanovnika Istre koristili oblik Brioni.

sredno prisutnim pozivanjem na tekovine „narodnjaštva“) s čakavštinom i definiranjem Istre kao „bezačke“²⁶ – oni su dio rekvizita kojima se vrši nadmetanje za dominantno čitanje „istrijanstva“.

Izneseni primjeri pokazuju kako je u političkoj sferi prisutan model „koza nasuprot boškarina“ u kojem koza simbolizira istrijanstvo i ideesovsku pripadnost, u diskursu IDS-ove političke opozicije, autonomaštvo, anti-hrvatstvo i talijanaštvo, dok je boškarin (u interpretacijama i zaposjedanjima stranaka nacionalne razine) njezin politički antipod koji simbolizira isprepletenost istrijanstva i hrvatstva. Takva distribucija značenja koja se konstruira u području političkog ne mora značiti i suprotstavljenost u sferi ne-elitnih slojeva, već se, eventualno, kao što je to, u izvjesnom smislu, slučaj sa analiziranim grafitima, i ondje, najčešće dolazeći «od gore», može naći.

Proces prisvajanja simbola zbiva se, ne kroz mikrokozmički, u-sebe-zatvoren sustav, već kroz dijalektički odnos opozicioniranih sustava koji utilitarno-namjenski koriste „fragmente istarskoga“. Svaka je sastavnica ovog ili onog govorenja o Istri i istarskome u mogućnosti da bude postavljena u odgovarajući kontekst onih koji se njima služe, a onda da i dalje jedino tako funkcionira. Poput lego-kockica, sastavnice istarskog koje tvore tijelo jedne simboličke konstrukcije, možemo, istovremeno zamisliti kako uspješno funkcioniraju ugrađene u korpus suparničke akcije.

Iako bi šira analiza kreiranja i uporabe simbola kojima se objektivirao regionalni identitet u posljednjem desetljeću prošlog stoljeća u Istri, još jasnije pokazala postojanje svih četiriju prototipa simboličkih konflikata koje Simon Harrison dijeli analizirajući borbu za kontrolu i manipulaciju simbolima u političkom djelovanju, oni su, u manjoj ili većoj mjeri, posredno ili neposredno, vidljivi i u samom simboličkom okršaju likova koze i boškarina: od „procjenjivačkih natjecanja“ usmjerenih na rangiranje identiteta suparničkih skupina putem negativne ili pozitivne taktike koje se ostvaruju verbalnim i fizičkim napadima na prestiž, svetost i zakonitost simbola kojima se koristi

26 Iako su modernizacijski procesi, posebno intenzivni u drugoj polovici XX. stoljeća, utjecali na postupno rastakanje subetničkih identiteta u Istri, pa su u konačnici neki od njih gotovo zaboravljeni, a drugi, barem kod mladih generacija, prisutni na razini simboličkih identiteta, zanimljivo je da ih autor(i) grafita ipak koriste. Intencija pozivanja na bezački identitet znatno prelazi subetničke okvire. On je ovdje viđen i iskorišten kao sredstvo koje prokrvljuje autentično istrijanstvo i hrvatstvo. O današnjoj uporabi subetničkih pripadnosti svjedoči i korištenje u grafitima iskrivljenog pridjeva „bežečanski“ pored ispravnog „bezački“.

suparnička grupa, odnosno na veličanje vlastitih simbola; „vlasničkih natjecanja“ kao borbe za monopol i kontrolu bitnih kolektivnih simbola, preko „inovacijskih natjecanja“ kojima se proizvodnjom simbola stvara povećanje količine i složenosti razlikovnih simbola, pa do „ekspanzionističkih natjecanja“ koji se realiziraju kroz pokušaje grupe da zamjeni simbole identiteta svojih suparnika vlastitim simbolima (HARRISON, 1995.).

Kao jaki regionalni identitet, istrijanstvo se pokazalo snažnim resursom kojim se izgrađuje konkurentnost na regionalnom političkom tržištu. Jačanje i mobilizacija regionalnog identiteta kreira se i putem proizvodnje aktualizirane povijesti i simboličkih konflikata čime se, između ostalog, proizvodi grupna kohezija i signalizira identitet grupe. Istovremeno, činom proizvodnje povijesti i simbola uspostavlja se legitimiranje proizvođača kao glasnogovornika grupe. Stoga se političke borbe u Istri odvijaju i kroz pokušaje različitih političkih aktera da proizvedu značenja koja ih svezuju s istrijanstvom. Pritom se istrijanstvo, konstruiranjem koherencije sa stranačkim platformama, politički prerađuje, rezultat čega, posebno u dužem trajanju, jesu, na razini neverbalnih simbola, promjene značenja simbola koji se u tom procesu troše.

Sandi Blagonić
**“Ne budimo ovce,
glasajmo za kozu”:
aktualizirana povijest
i simboli u procesu
objektiviranja identiteta**

Literatura:

---

1. Banac, I. (1991.), *Grbovi – biljezi identiteta*, Zagreb, Grafički zavod Hrvatske.
2. Banovac, B. (1998.) *Društvena pripadnost, identitet, teritorij: sociološko istraživanje regionalne pripadnosti u Istri*, Rijeka, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci.
3. Bennett, L. W. (1984.), *Public Opinion in American Politics*, New York, Harcourt Brace Jovanovich, Inc.
4. Bertoša, M. (1983.), “Nemirne granice knežije”, *Vjesnik HARIp*, 26., 9.–79.
5. Bertoša, M. (1989.), *Zlikovci i prognanici*, Pula, IKK “GROZD”.
6. Bertoša, M. (1995.), *Istra: Doba Venecije*, Pula, ZN “Žakan Juri”.
7. Blagonić, S. (1999.), “Umnažanje granica: istarski slučaj”, u: Heršak, Emil (ur.). *Etničnost i povijest*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti – Naklada Jesenski i Turk – Hrvatsko sociološko društvo. str. 141.–147.
8. Blagonić, S. (2003.), *Zoom politikon: eseji o igrači-ma hrvatske javne scene*, Zagreb, AGM.
9. Čolović, Ivan (2000.): *Politika simbola: ogledi o političkoj antropologiji*, Zemun, Beograd, Biblioteka XX. Vek, Čigoja štampa.
10. [Giordano, Chr.], Đordano, K. (2001.), *Ogledi o interkulturalnoj komunikaciji*, Zemun, Beograd, Biblioteka XX. Vek, Čigoja štampa.
11. Harrison, S. (1995.), „Four types of symbolic conflict“, *The Journal of the Royal Anthropological Institute (Incorporating MAN)*, 1/2., 255.-272.
12. Hobsbawm, E., Ranger, T. (1984.), *The Invention of Tradition*, Cambridge, London, New York. Cambridge University Press.
13. Ivanova, R. (2000.), *Zbogom dinosauri, dobrodošli krokodili! : etnologija promene*. Zemun, Beograd, Biblioteka XX vek, Čigoja štampa.
14. Kalapoš, S. (2002.), *Rock po istrijanski: o popularnoj kulturi, regiji i identitetu*. Zagreb, Naklada Jesenski i Turk.
15. Kertzer, D. I. (1988.), *Ritual, Politics and Power*, New Haven, London, Yale University Press.
16. Pauletta, I. C. (2000.), *Histria kolaž 1999. / Histria Collage 1999*. Pula, Mara.
17. Rihtman-Auguštin D. (2000.), *Ulice moga grada:*

antropologija domaćeg terena, Zemun, Beograd, Biblioteka XX. vek, Čigoja štampa.

18. Šeks, V. (1999.), *Politika i politikanstvo u Istri*, Labin, Naši foji.

19. Šetić, N. (2003.), *Istarski razgovori ili Prilog viziji razvitka modernoga hrvatskoga društva u Istri*, Zagreb, Profil International.

20. Towson, M. (1993.), „Semantička bitka: Zapadno-njemačke demokršćanske jezične strategije poslije 1973.“, *Treći program hrvatskog radija* 41., 50.–58.

21. Vondraček-Mesar, J. (1998./1999.), „Koza u grbu Istre. Prilog poznavanju povijesne pozadine grba i istarskog kozarstva“, *Studia ethnologica Croatica*, 10/11., 7.-28.

22. Žanić, I. (1996.), „Zvonimir na remontu. Politika kao pučka književnost“, *Erazmus*, 15., 56.–62.

Sandi Blagonić
“Ne budimo ovce,
glasajmo za kozu”:
aktualizirana povijest
i simboli u procesu
objektiviranja identiteta

Sandi Blagonić
"Ne budimo ovce,
glasajmo za kozu":
aktualizirana povijest
i simboli u procesu
objektiviranja identiteta

"NE BUDIMO OVCE, GLASAJMO ZA KOZU": AKTUALIZIRANA POVIJEST I SIMBOLI U PROCESU OBJEKTIVIRANJA IDENTITETA

Ključne riječi: Istarski demokratski sabor, Hrvatska demokratska zajednica, Istra, istrijanstvo, regionalni identitet, koza, boškarin, aktualizirana povijest, simbolički konflikt

Rad analizira interpretacije povijesti i uporabu simbola, poglavito u sferi političkih elita, u procesu objektiviranja regionalnog, ali i stranačkih identiteta u Istri od devedesetih godina XX. stoljeća.

Kod političke prerade istrijanstva, kao sredstva političke i socijalne mobilizacije periferije, uočljiv je proces kojeg Giordano naziva „aktualizirana povijest“. Paralelno s proizvodnjom nacionalne povijesti evidentno je i fabriciranje „istrijanizirane“ povijesti.

Nanovo stavljen u optjecaj, lik koze jedan je od simboličkih resursa na kojima se izgrađuje regionalni, ali i identitet IDS-a. Analizom tekstova knjiga, novinske građe, grafita i stranačkih dokumenata uočena je dihotomizacija lika koze i lika boškarina u području političkog diskursa u kojem je lik koze identificiran s IDS-om i istrijanstvom kolidirajućim s hrvatstvom, dok se boškarin proizvodi u simbol istarskog hrvatstva.

Jaki regionalni identitet u Istri kapital je na kojem IDS gradi svoju uspješnost na političkom tržištu. Stoga su i neke od stranaka koje djeluju na nacionalnoj razini usmjerene na zaposjedanje i djelomičnu resemantizaciju simbola koji se na *down*-razini prepoznaju kao istarski.

“LET’S NOT BE SHEEP, LET’S VOTE FOR GOATS”: ACTUALIZED HISTORY AND SYMBOLS IN THE PROCESS OF IDENTITY OBJECTIFICATION

Keywords: Istrian Democratic Assembly, Croatian Democratic Community, Istria, Istrian identity, regional identity, goat, «boškarin», actualized history, conflict of symbols

Sandi Blagonić
“Ne budimo ovce,
glasajmo za kozu”:
aktualizirana povijest
i simboli u procesu
objektiviranja identiteta

The paper analyses interpretations of history and the use of symbols, in particular among political elites, in the process of the objectification of regional identity and the identity of political parties in Istria since the 1990s. In relation to the political adaptation of the «sense of being Istrian» performed as a means of political and social mobilization of periphery, a process which Giordano names «actualized history» can be noticed. Parallel to the production of the national history one can also notice the fabrication of the «Istrianized» history. The figure of the goat, brought again into circulation, is one of the symbolic resources used to build regional identity as well as the identity of the IDS (Istrian Democratic Assembly). By analysing texts from books, journals, graffiti and documents of political parties one can notice dichotomization of the goat figure and the figure of the «boškarin» (an autochthonous Istrian ox) in the area of political discourse in which the goat figure is identified with the IDS and the «sense of being Istrian» which in turns overlaps with the «sense of being Croatian» while, on the other hand, the «boškarin» is projected into the symbol of the «sense of being Istrian Croatian». Strong regional identity in Istria is an asset on which IDS builds its success in the political arena. Therefore, some other parties active on the national level are also oriented toward taking possession and partial resemantization of the symbols which are on the down-level recognized as Istrian.